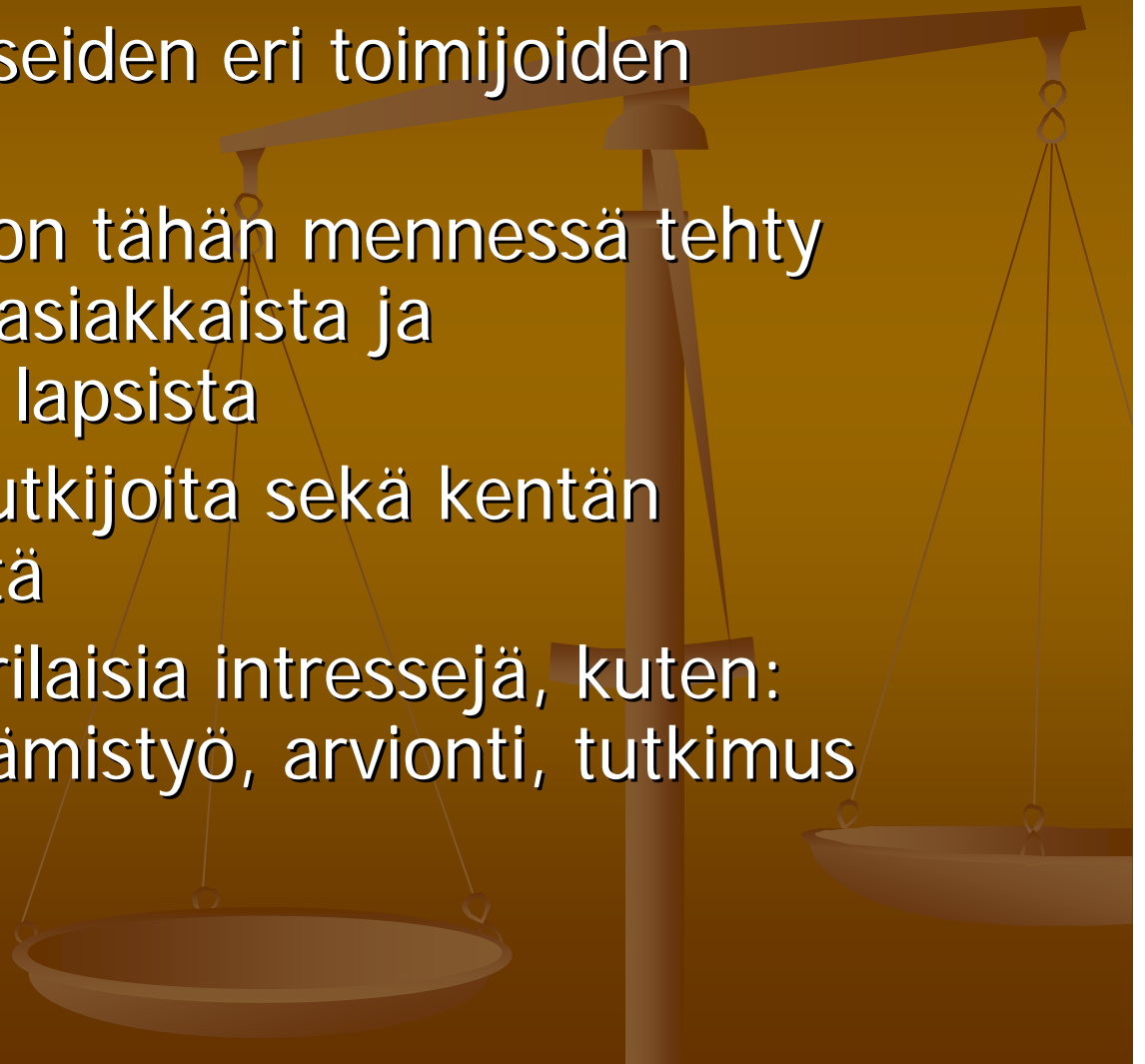

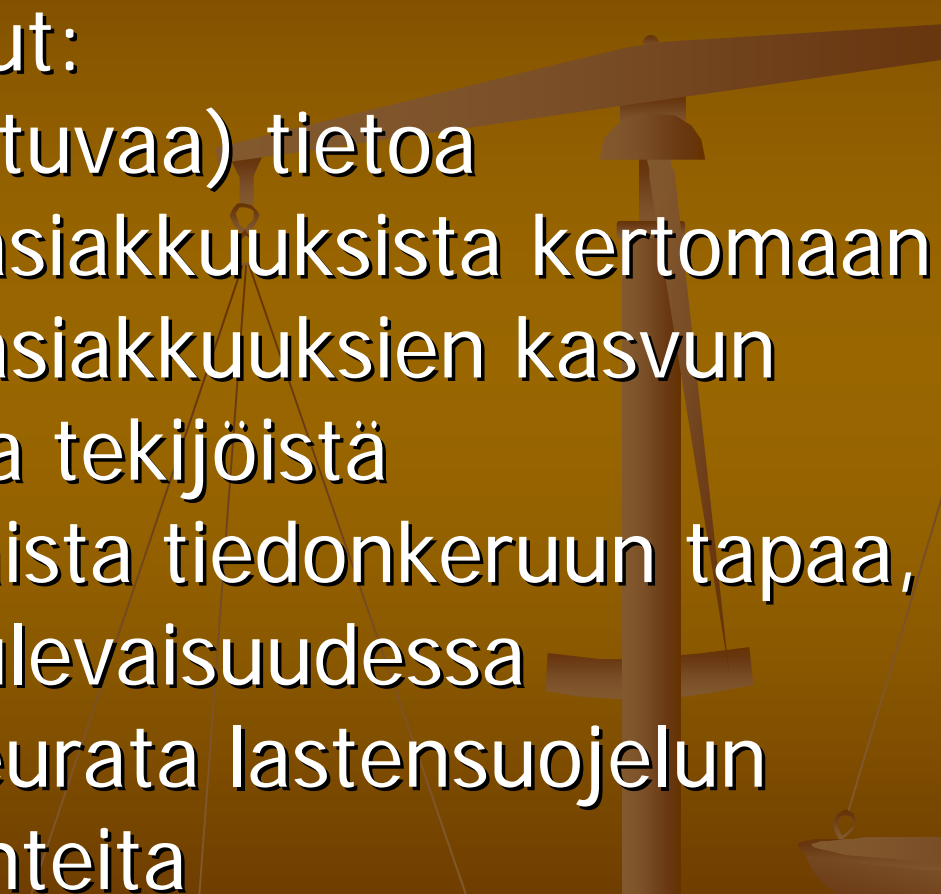
Lastensuojelututkimus
kyselyaineistoilla
- tiedon rajat ja
mahdollisuudet
Johanna Hiitola, Stakes

Lastensuojelun erillisselvitys – projektien esittelyä

- Käynnistyi 2006 useiden eri toimijoiden yhteistyönä
- Pilottitutkimuksia on tähän mennessä tehty kaksi, avohuollon asiakkaista ja huostaanotetuista lapsista
- Mukana on ollut tutkijoita sekä kentän sosiaalityöntekijöitä
- Tietoon on ollut erilaisia intressejä, kuten: seudullinen kehittämistyö, arvionti, tutkimus sekä koulutus

Miksi tietoa ryhdyttiin keräämään?

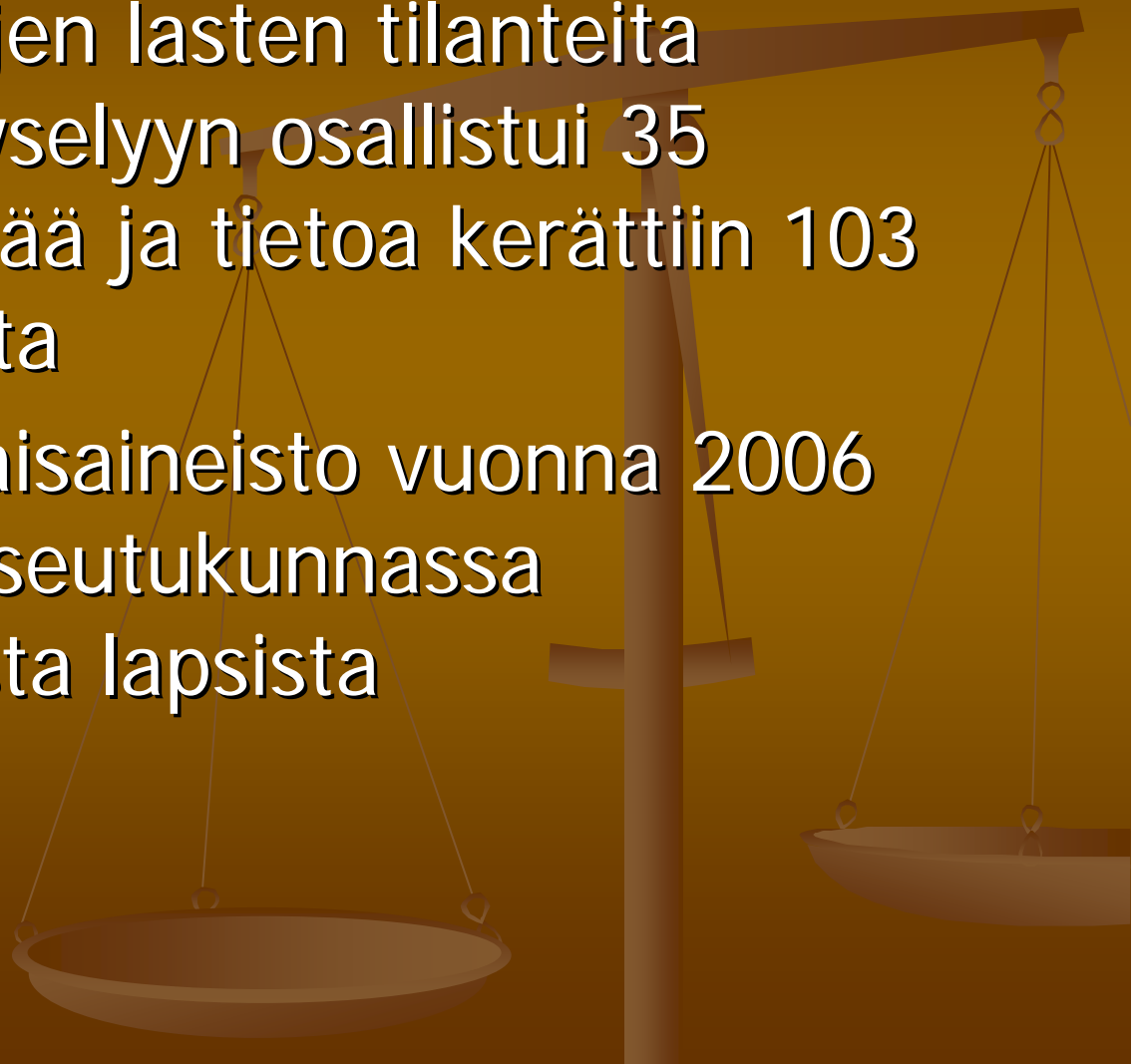
- Tarkoitus on ollut:
 1. tuottaa (puuttuvaa) tietoa lastensuojelun asiakkuuksista kertomaan ennen kaikkea asiakkuuksien kasvun taustalla olevista tekijöistä
 2. kehittää sellaista tiedonkeruun tapaa, jolla voitaisiin tulevaisuudessa säännöllisesti seurata lastensuojelun asiakkaiden tilanteita
-

Käytännön toteutus – Pilotti 1

- Avohuollon asiakkaiden tilanteita kartoittavaan kyselyyn osallistui 85 sosiaalityöntekijää ja tietoa kerättiin 330 lapsen tilanteesta
- Aineiston poimintatapa ei ollut satunnainen vaan työntekijät valikoivat lapset joista vastasivat
- Myös ensimmäisen tutkimuksen kysymyksiä ja tutkimusten toteutusta pohtineen työryhmän kokoukset on nauhoitettu ja niitä tullaan käyttämään artikkelin aineistona (tulossa: Pösö, Heino & Ritala-Koskinen)

Käytännön toteutus – Pilotti 2

- Huostaanotettujen lasten tilanteita kartoittavaan kyselyyn osallistui 35 sosiaalityöntekijää ja tietoa kerättiin 103 lapsen tilanteesta
- Kerättiin kokonaisaineisto vuonna 2006 Tampereella ja seutukunnassa huostaanotetuista lapsista

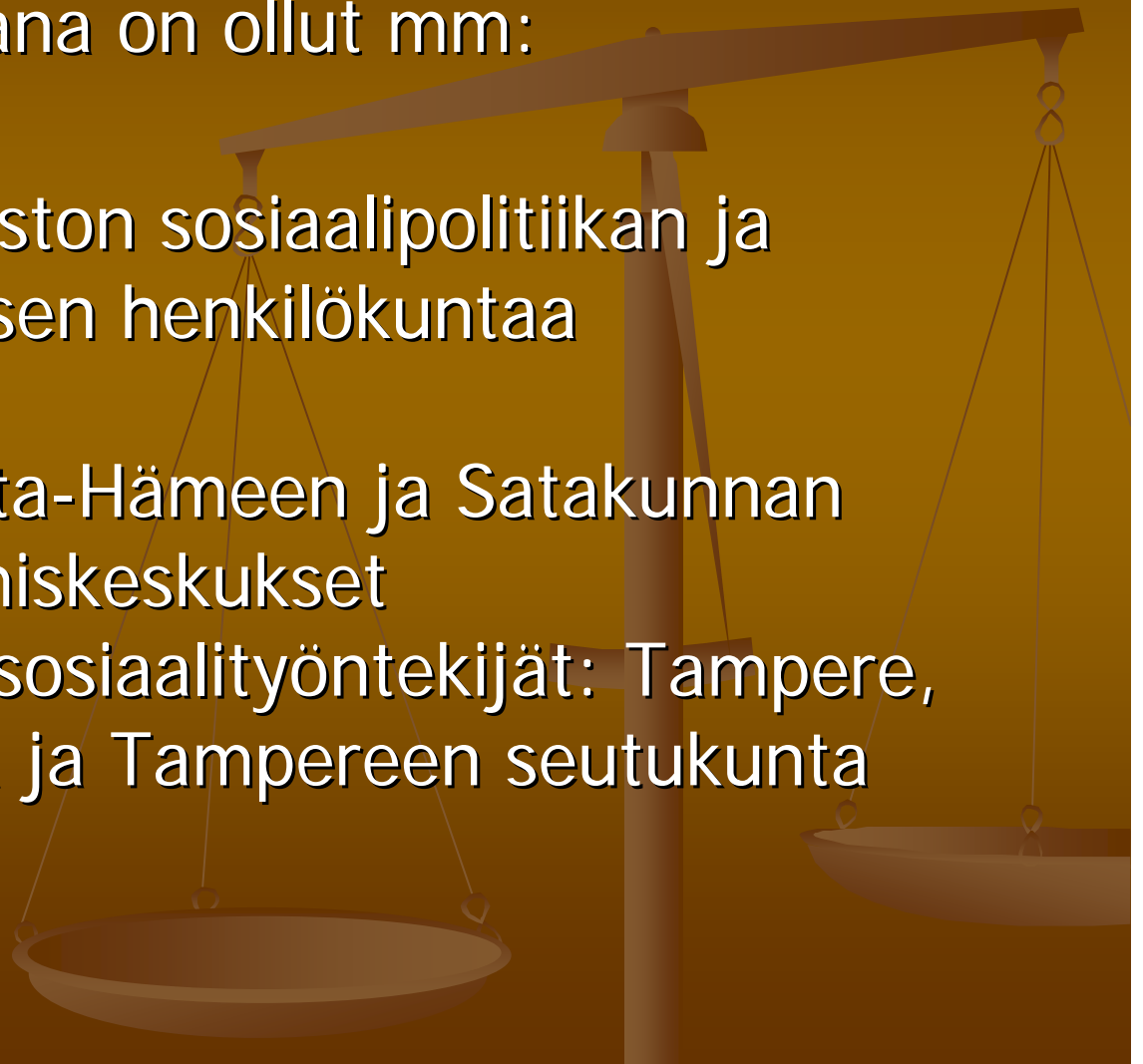

Menetelmän hyötyjä

- Saadaan monipuolista tietoa perheiden tilanteista ja lasten asiakaspoluista lastensuojelun palvelujärjestelmän sisällä
- Sosiaalityöntekijät saavat tietoa muiden sosiaalityöntekijöiden päätösten taustalla olevista tekijöistä (mm. huostaanoton taustalla olevien perusteiden alueellisista eroista, tms.)
- Käytännössä on havaittu, että itse asiakkaiden ja perheiden haastatteluja on vaikea saada.

Tutkimustyöryhmä

- Eri vaiheissa mukana on ollut mm:
 - Stakes
 - Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitoksen henkilökuntaa
 - Pikassos Oy
 - Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Satakunnan sosiaalialan osaamiskeskukset
 - Kunnat ja niiden sosiaalityöntekijät: Tampere, Pori, Hämeenlinna ja Tampereen seutukunta

Aineistoista tehty tutkimus

- Avohuollon aineisto: Selvitysluontoinen raportti tutkimuksen tuloksista (Heino 2007)
- Avohuollon aineisto: Pro gradu –tutkielma lastensuojelun asiakaslasten muutosalttiudesta sekä lasten ja perheiden pahoinvoinnista (Kouhia 2008)
- Avohuollon aineisto: Pro gradu –tutkielma vanhemmuuden rakentumisesta sosiaalityöntekijöiden asiakaskuvauksissa (Hiitola 2008)
- Huostaanotettujen lasten aineisto: Selvitysluontoinen raportti tuloksista (Hiitola 2008)
- Vertailututkimusta tehdään parhaillaan (artikkeli luonnosvaiheessa, Hiitola)
- Tutkimusta ideoivia kokouksia on nauhoitettu ja aineistoa tullaan käyttämään artikkelissa (Pösö, Heino & Ritala-Koskinen)

Mitä aineisto voi kertoa?

- Sosiaalityöntekijät antavat asiakaslasten taustatietoja sekä arvioivat lasten ja perheiden tilanteita
- Tieto perustuu sosiaalityöntekijöiden arvioihin:
 - 1) lasten tilanteista
 - 2) ammattilaiskäytännöistä ja ammattilaisten käyttämästä kielestä

Subjektiiivisuus?

- Millaisena ammattilaisten tuottama tieto nähdään?
 - a) ammattilaisten arviot kertovat lasten tilanteista
 - b) ammattilaisten arviot kertovat ammattilaisten kulttuurisista käsityksistä
 - c) aineisto kertoo sekä lasten tilanteista että ammattilaisten kulttuurisista käsityksistä
- Kiinnostavaa ei ole pelkästään se mitä vastataan, vaan myös se mitä päädytään kysymään sosiaalityön tutkijoiden ja kentän työntekijöiden yhteisessä prosessissa.

Kaksi esimerkkiä eri näkökulmista

Esimerkki 1: tieto kertoo lasten tilanteista

- Lähde (artikkeli käsikirjoitusvaiheessa): Hiitola, Johanna 2008-Mielenterveysongelmat lastensuojelun asiakkailla.
- Käyttämällä molempia aineistoja (avohuolto ja huostaanotetut) korrelaatiotutkimuksessa saatiin selville, että nuorten heikoksi arvioitu psyykinen terveys on yhteydessä nuoren syrjäänvetetyvyyteen, aggressiivisuuteen, vaikeuksiin kaverisuhteissa sekä vaikeuksiin koulunkäynnissä

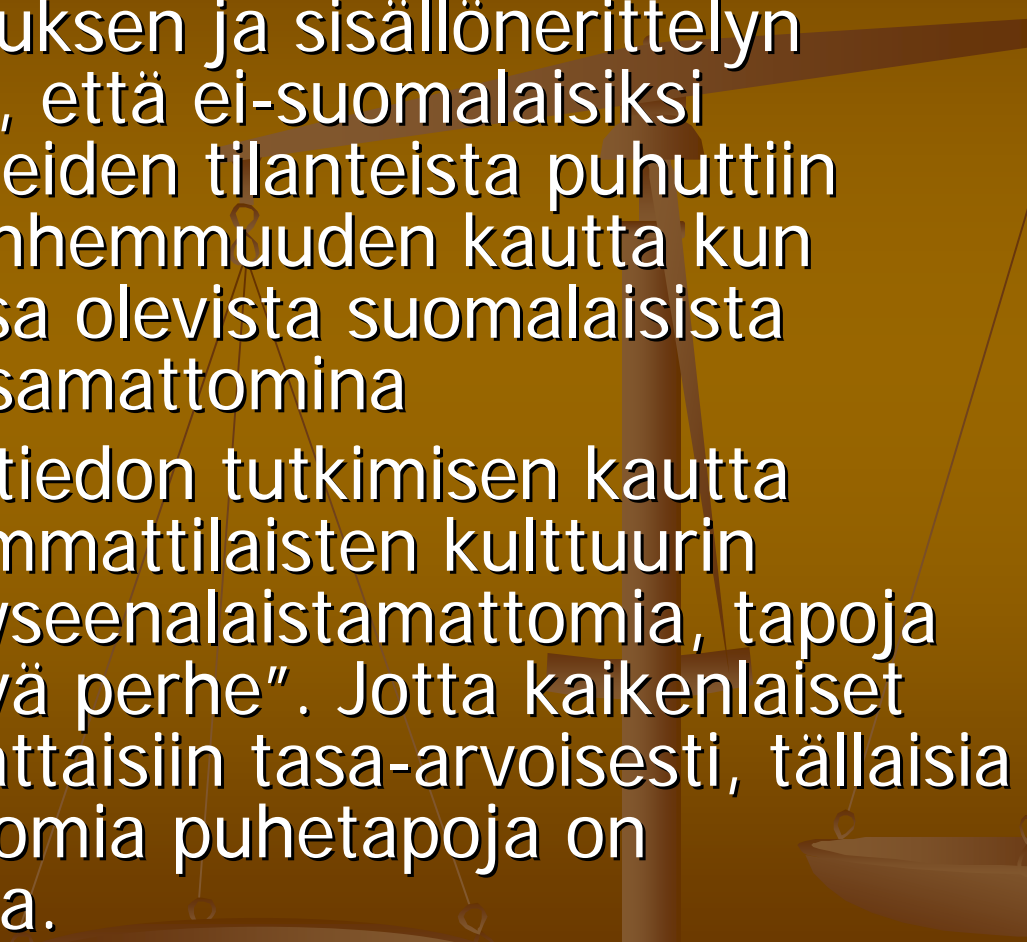
Esimerkki 1: tieto kertoo lasten tilanteista. Jatkuu...

- Saatiin myös selville, että vanhempien korkeiksi arvioidut mielenterveysongelmat ovat yhteydessä lasten ikään, siten että vauvaperheissä on teini-ikäisten vanhempien perheitä useammin arvioitu esiintyvän mielenterveydellisiä ongelmia
- Tulosten sovellus mm: palvelujen kehittäminen lastensuojelun asiakkaiden tarpeita vastaaviksi

Esimerkki 2: tieto kertoo ammattilaisten käyttämistä perhe- ja vanhemmusdiskursseista

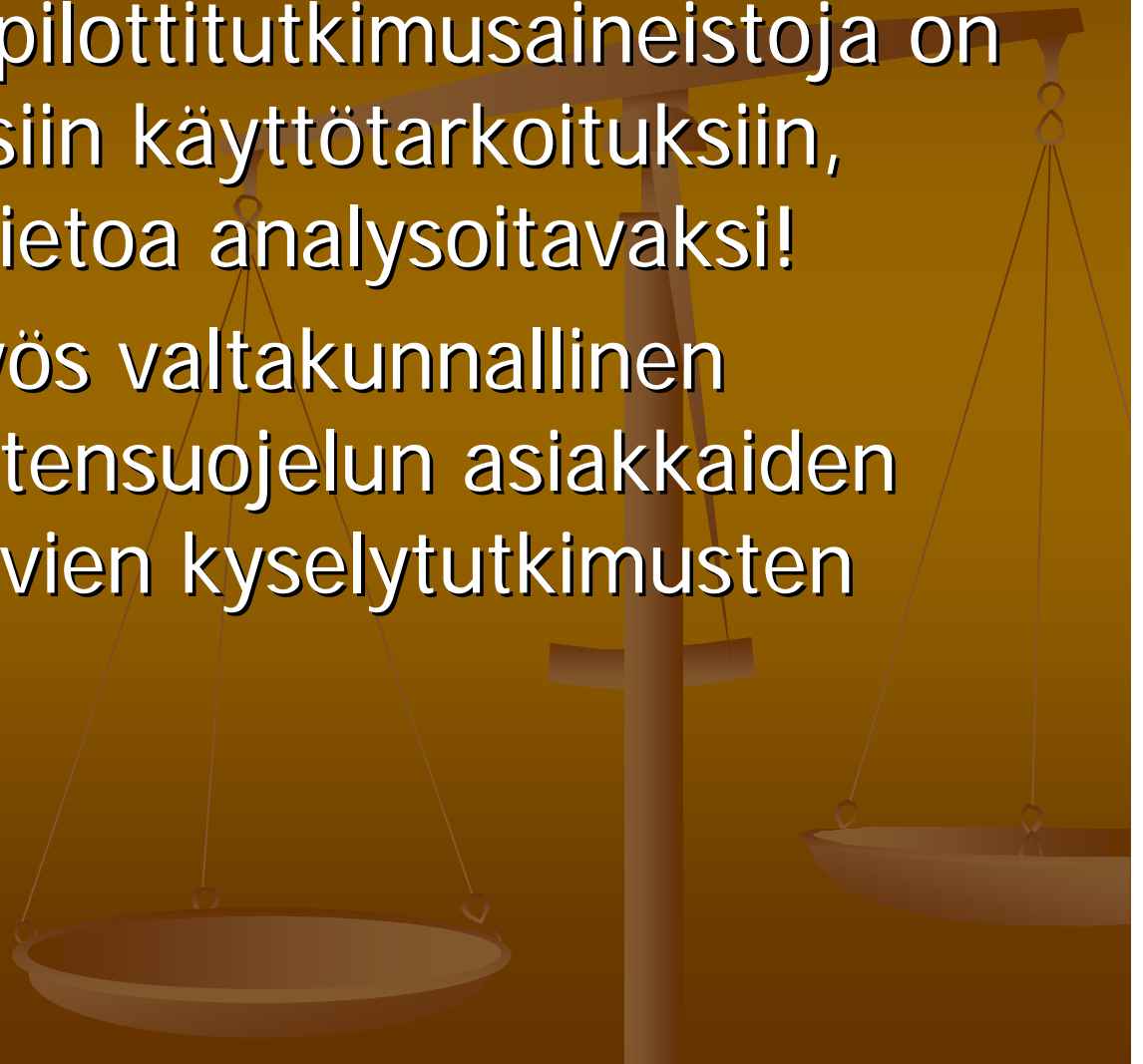
- Lähde: Hiitola, Johanna 2008. Uupuneet äidit ja näkymättömät isät. Vanhemmuuden rakentuminen sosiaalityöntekijöiden asiakaskuvauksissa. Pro-gradu. Sosiaalipsykologia, Tampereen yliopisto.
- Kun ongelmat oli määritelty liittyviksi äiteihin, oli vanhemmuuden ongelmaksi määritelty muita ongelmia useammin jaksamattomuus
- Kun perheen ongelmaksi oli määritelty perheväkivalta, oli ongelma määritelty liittyväksi useimmiten molempiin vanhempiin (65%, $p < 0.01$)

Esimerkki 2: tieto kertoo ammattilaisten käyttämistä perhe- ja vanhemmusdiskursseista

- Laadullisen tutkimuksen ja sisällönerittelyn kautta selvisi mm., että ei-suomalaisiksi määriteltyjen perheiden tilanteista puhuttiin riittämättömän vanhemmuuden kautta kun samassa tilanteessa olevista suomalaisista puhuttiin mm. jaksamattomina
 - Näin ymmärretyn tiedon tutkimisen kautta saadaan selville ammattilaisten kulttuurin sisäisiä, osittain kyseenalaistamattomia, tapoja käsitteellistää "hyvä perhe". Jotta kaikenlaiset vanhemmat kohdattaisiin tasa-arvoisesti, tällaisia kyseenalaistamattomia puhetapoja on tarpeellista haastaa.
-

Jatkossa

- Lastensuojelun pilottitutkimusaineistoja on käytetty jo useisiin käyttötarkoituksiin, mutta vielä on tietoa analysoitavaksi!
- Suunnitteilla myös valtakunnallinen säännöllinen lastensuojelun asiakkaiden seuranta vastaavien kyselytutkimusten avulla.

Lähteet

- Heino, Tarja 2007. *Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat?* Helsinki: Stakes työpapereita 30/2007.
- Hiitola, Johanna 2008. *Selvitys vuonna 2006 huostaanotetuista ja sijaishuoltoon sijoitetuista lapsista.* Helsinki: Stakes työpapereita 21/2008.
- Hiitola, Johanna 2008. *Uupuneet äidit ja näkymättömät isät. Vanhemmuuden rakentuminen sosiaalityöntekijöiden asiakaskuvauksissa.* Pro gradu -tutkielma, Sosiologian ja Sosiaalipsykologian laitos. Tampereen yliopisto.

Pohdittavaksi:

- Ovatko erilaiset tiedon totuusoletuksien luonteen teoreettiset perinteet toisensa poissulkevia?
- Millaisia käyttömahdollisuuksia tiedon käsitteellistämisen erilaisilla tavoilla on?
- Voivatko nuo erilaiset teoreettiset ymmärrykset toimia yhtäaikaisesti? Miten?